

2. 5: Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

✚ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

- Χορηγίες (σε χρήμα ή δώρα) σε ξένους ηγεμόνες
- Σύναψη συμμαχιών (συχνά με επιγαμίες) και εμπορικών συμφωνιών
- Εκχριστιανισμός
- Αυτοκράτορας: χαράζει η γενική εξωτερική πολιτική
- Λογοθέτης του δρόμου: υπεύθυνος (από τον 7^ο αι.) για την υποδοχή πρέσβειων, ορισμό μελών βυζαντινών πρεσβειών κ.λ.π.

✚ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΡΑΒΕΣ

Αποκορύφωμα συγκρούσεων με Άραβες

- 904: άλωση Θεσσαλονίκης
- ✓ Μέσα 10^{ου} αι. : **Ιωάννης Κουρκούας**: στρατηγός με μεγάλες επιτυχίες:
  - 944: άλωση Συριακής Έδεσσας → ανάκτηση ιερού μανδηλίου
  - Οι επιτυχίες του προετοίμασαν την ανάκτηση της Κρήτης και της Κύπρου → περιορισμός πειρατικής δραστηριότητας
- ✓ **Νικηφόρος Φωκάς**
- ✓ **Ιωάννης Τζιμισκής**: επεκτείνουν το κράτος ως τη Συρία και την Παλαιστίνη
  - Προσάρτηση Κιλικίας, Συρίας (ισχυρές βάσεις αραβικού στόλου)

Κάποιες φορές οι σχέσεις Αράβων βυζαντινές δεν ήταν εχθρικές: συνθήκες ειρήνης, πολιτιστικές ανταλλαγές

✚ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΥΠΟ ΤΟΝ ΣΥΜΕΩΝ

- **Συμεών : διάδοχος του Βόρη.**
  - Ονομάζεται «ημιαργείος» (= ημιέλληνας), επειδή είχε σπουδάσει στη σχολή της Μαγναύρας στην Κωνσταντινούπολη.
    - Μεταφορά της πρωτεύουσας από την Πλίσκα στην Πρεσλάβα: διακόσμηση της νέας πρωτεύουσας με μεγαλοπρεπή κτίρια .
    - Ενθαρρύνεται η μετάφραση έργων βυζαντινής λογοτεχνίας → η παλαιοσλαβική εκκλησιαστική λογοτεχνία γνωρίζει μεγάλη ακμή.
  - Αποβλέπει στη δημιουργία μιας βουλγαροβυζαντινής αυτοκρατορίας με αυτοκράτορα τον ίδιο (→ αντικαθιστά τον τίτλο «χάνος» με το βυζαντινό τίτλο «βασιλεύς») → νέα περίοδος στις βουλγαροβυζαντινές σχέσεις .

- 913: οι Βούλγαροι μπροστα στα τείχη της Κωνσταντινούπολης → αποτυγχάνει η επίθεση → διαπραγματεύσεις με τον πατριάρχη Νικόλαο Μυστικό ο οποίος εκτελούσε χρέη αντιβασιλέως.
- Αυτοαναγορεύεται αργότερα «βασιλεύς των Βουλγάρων και των Ρωμαίων» → οι βυζαντινοί δεν αναγνωρίζαν αυτόν τον τίτλο.
- 924: β' απειλή της Κωνσταντινούπολης → αποτυχία (← δε διαθέτει στόλο, εξασθενημένος ο στρατός από μάχες με Σέρβους και Κροάτες).
- **Πέτρος : διάδοχος του Συμεών** : ειρήνη με το Βυζάντιο (νυμφεύτηκε την εγγονή του αυτοκράτορα Ρωμανού Λεκαπηνού) . λαμβάνει τον τίτλο «βασιλεύς της Βουλγαρίας».

ΝΕΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ: ΣΑΜΟΥΗΛ

- 976: **Σαμουήλ**: νέος ηγεμόνας των Βουλγάρων .
  - Αρχιτέκτονας νέου βουλγαρικού κράτους με κέντρο τη ΒΔ Μακεδονία (Πρέσπα – Αχρίδα)
  - Επεκτείνει τις βουλγαρικές κτήσεις μέχρι το Δούναβη και την Κ. Ελλάδα → ανησυχία στο Βυζάντιο
-
- **Βασίλειος Β'** :
  - αρχικά διπλωματικά μέτρα (αντιμετωπίζει εσωτερικά προβλήματα)
  - αργότερα έντονη στρατιωτική δράση:
    - ✓ 997: πρώτη επιτυχία στην περιοχή του Σπερχειού (στρατηγός Νικηφόρος Ουρανός) .
    - ✓ 1014: μάχη Κλειδίου : συντριπτική ήττα Βουλγάρων →
    - ✓ 1018: η Βουλγαρία υποτάσσεται . Το Βυζάντιο εφαρμόζει πολιτική εντατικού εκχριστιανισμού.

✚ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΡΩΣΟΥΣ

- Εμπορικές σχέσεις (ειδικές συνθήκες)
- 957 επίσκεψη Όλγας (ηγεμόνας Κιέβου) : επισκέπτεται το Βυζάντιο → Τίθενται οι βάσεις για τον δεύτερο (και οριστικό) εκχριστιανισμό των Ρώσων.
- Τέλη 10^{ου} αι. : ο ηγεμόνας των Ρώσων Βλαδίμηρος ασπάζεται το χριστιανισμό (βαπτίζεται) και νυμφεύεται την πορφυρογέννητη πριγκίπισσα Άννα (αδελφή του Βασίλειου Β' →
  - ✓ η Ρωσία αποκτά διεθνές κύρος
  - ✓ διάδοση Ορθοδοξίας και βυζαντινού πολιτισμού στη Ρωσία → η βυζαντινή τέχνη και ο βυζαντινός πολιτισμός βάση του ρωσικού πολιτισμού και της ρωσικής πνευματικής παράδοσης.
  - ✓ εισάγονται στη Ρωσία στοιχεία κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης του Βυζαντίου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A

1. Ποιες ήταν οι διπλωματικές τακτικές του Βυζαντίου;
2. Ποιος χάραζε τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής πολιτικής στο Βυζάντιο; Ποιος ήταν ο υπεύθυνος αξιωματούχος;
3. Πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις Αράβων – Βυζαντινών από τον 8^ο ως τον 11^ο αι. Μ.Χ.;
4. Να αναφέρεται μια σημαντική επιτυχία των Αράβων κατά του Βυζαντίου. Πώς αντέδρασε το Βυζάντιο σ' αυτή την αραβική κατάκτηση;
5. Ποιος στρατηγός σημείωσε σημαντικές επιτυχίες (και ποιες) κατά των Αράβων; Ποιες συνέπειες είχαν οι επιτυχίες του;
6. Ποιοι αυτοκράτορες στράφηκαν κατά των Αράβων; Τι έκβαση είχαν οι επιχειρήσεις τους ;
7. Ποιος διαδέχτηκε το Βόρη στην ηγεσία του βουλγαρικού κράτους;
α) Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την πολιτική του απέναντι στο Βυζάντιο;
β) Πώς διαμορφώθηκαν οι σχέσεις Βουλγάρων Βυζαντινών στη διάρκεια της ηγεμονίας του;
γ) Ποιον τίτλο διεκδίκησε και που στήριζε την αξίωσή του αυτή;
8. Ποιος διαδέχτηκε το Συμεών στην ηγεσία του βουλγαρικού κράτους; Πώς διαμορφώθηκαν οι σχέσεις Βουλγάρων Βυζαντινών στη διάρκεια της ηγεμονίας του;
9. Ποιος ήταν ηγέτης των Βουλγάρων στα τέλη του 10^{ου} αι.; Σε ποιες περιοχές επεκτείνεται το βουλγαρικό κράτος στη διάρκεια της ηγεμονίας του;
10. Ποιοι και με ποιο τρόπο αντιμετώπισαν το Σαμουήλ; Να αναφέρετε δυο σημαντικές στρατιωτικές επιτυχίες των βυζαντινών κατά των στρατευμάτων του Σαμουήλ.
11. Πώς διαμορφώθηκαν οι σχέσεις Βυζαντινών – Ρώσων ως τον 11^ο αι.;
12. Πότε και με ποια αφορμή τίθενται οι βάσεις για τον οριστικό εκχριστιανισμό των Βουλγάρων;
13. Πώς διαμορφώθηκαν οι σχέσεις Βυζαντινών – Ρώσων επί Βασιλείου Β' ;
14. Ποιες συνέπειες είχε για την πολιτική οργάνωση και τον πολιτισμό των Ρώσων ο εκχριστιανισμός τους;

B

1. Να δικαιολογήσετε τον τίτλο του μαθήματος «Η διεθνής ακτινοβολία του Βυζαντίου».
2. Αφού μελετήσετε το παράθεμα: *Ο Ρωμανός Λεκαπηνός ψέγει τον Συμεών για τις απαιτήσεις του* (σελ. 44 στο βιβλίο σας), και με τη βοήθεια των γενικότερων ιστορικών σας γνώσεων, να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:
α) Ποιες φιλοδοξίες είχε ο ούλγαρος ηγεμόνας Συμεών;
β) Ποια ήταν η στάση του βυζαντινού αυτοκράτορα απέναντι στις φιλοδοξίες αυτές; Πώς δικαιολογείται η συγκεκριμένη στάση;